

Vse snovi, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so po pošti. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Glasilu Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

II. kongres Udruženja Jugoslovenskega Učiteljstva.

Po dvadnevem zborovanju glavne odbora, delegacije in III. glavne skupščine UJU je dne 7. avg. ob pol deveti uri dopoldne učiteljstvo napolnilo do zadnjega kotička veliko dvorano hotela »Union«. Ta dan je došlo še mnogo učitelstva iz Slovenije in Hrvatske, da prisostvuje kongresu.

Kongres je otvoril predsednik Milutin Stanković, ki je v vznešenih besedah povdarjal sledeče:

Spominjal se je velikega hrvatskega pedagoga Ivana Filipovića, čigar stoletnico rojstva baš te dni obhajamo. V prvih vrstah, ki so že pred vojno delovale na veliki ideji duhovnega edinstva je bilo srbsko, hrvatsko in slovensko učiteljstvo. Takoj po osvobojenju je učiteljska skupščina v Beogradu manifestirala za nacionalno edinstvo. Današnji drugi kongres kaže, da je misel, ki je zbrala narodno učiteljstvo prvič v Beogradu, danes mnogo silnejša in jačja. Narodno učiteljstvo v mali predvojni Srbiji je imelo nalogo, da pripravi ljudstvo za veliko delo narodnega osvobođenja jugoslovenskega. Na nas vseh pa je sedaj, da nadaljujemo delo duhovnega edinstva in osvobodimo zasužnjene brate ter tako pomoremo k popolnemu ujedinjenju vsega jugoslovanstva. Ker ima učiteljstvo s svojim večjim vplivom na javnost poseben značaj, zasluzi, da se mu posveti od merodajnih faktorjev posebna pažnja. Na kongresu bomo razpravljali o osnovi narodne prosvete in o glavnih linijah prosvetne politike. Udeleženci iz vse države naj prav uspešno delujejo na današnjem kongresu.

Pozdrav oficijelnih zastopnikov.

Na to je pozdravil oficijelno zastopstvo, ki je posetilo kongres, in sicer so bili navzoči kot: Osební zastopnik ministra prosvete dr. Svetolik Stevanović, zastopnik ministrstva prosvete Jovo Gj. Jovanović, Adolf Obst kot delegat češkoslovaškega učiteljstva; pokrajinsko upravo je zastopal dr. Vidic. Dalje je bil navzoč generalni konzul ČSR dr. Beneš, predsednik višjega deželnega sodišča dr. Babnik, zastopnik mestne občine svetnik Pirc, višja šolska nadzornika Poljanec in Wester, vseučiliški profesor dr. Osvald, šef delegacije ministrstva financ dr. Šavnik, narodni poslanik prof. Reisner, zastopnik dnevnika »Jutro« načelnik Ribnikar, odposlanci Jugoslovenskega sokolskega saveza Gangl, Marolt in Švajger, za Ferijalni Savez Miladin Simić, za profesorsko društvo prof. Jeran, za jugoslovansko napredno omladino Rudolf Schauer, za Jugoslovansko Matico dr. Ravni-

har, predsednik višjega šolskega sveta dr. Bevk in češkoslovaški narodni poslanik Orišek.

Pozdrav kongresa kralju.

Predsednik je prečital brzojavko, ki se je odposlala Njeg. Vel. kralju na Bled in ki se glasi: »Udruženo srpsko, hrvatsko i slovensko učiteljstvo sa svoga drugog kongresa u Ljubljani pozdravlja Vase Veličanstvo kao nosioca nacionalne ideje i vodju naroda iz slavnih dana borbe za slobodu i ujedinjenje. Da živi Njegovo Veličanstvo kralj Aleksander I., Njegino Veličanstvo kraljica Marija i ceo uzvišeni kraljevski dom!«

Da dajo zborovalci duška svojemu patrijotičnemu čustvovanju so zapeli vse tri narodne himne in ponovno vzklikali: »Živel kralj Aleksander!«

Oficijelni pozdravi.

V imenu ministra prosvete: Dr. Svetolik Stevanović je najpreje oprostil ministru prosvete, da se ne more osebno udeležiti kongresa, želi pa minister najlepše uspehe kongresu. Zagotavlja, da se vsi merodajni faktorji v ministrstvu prosvete trudijo, da ugodijo upravičenim učiteljskim zahtevam. Govoreč o vlogi učiteljstva je povdaril, da ne sme biti učiteljstvo birokrat, nego mora biti stalno v stikih z narodom. Nobena ideja se ne more vnesti v narod brez učiteljstva.

Tudi na bojišču je učiteljstvo pripomoglo s svojo hrabrostjo k zgradbi našega narodnega doma. Več kot ena tretjina srbskih učiteljev je vzdalo svoje kosti v veliko stavbo nove svobodne države. (Klici: »Slava jim! Slava jim! Slava jim!«) Ministrstvo prosvete gleda s ponosom na učiteljsko delo in pričakuje, da bo nadaljevalo svoj trud v dosedanjí smeri. Ujedinili smo se, toda nismo bili dovolj pripravljeni. Država je zgrajena, toda ni še dograjena. Minister prosvete s trdno nado gleda v prvi vrsti na delo učiteljstva v tem oziru. Toda za to nesebično delo se mora učiteljstvo nagraditi. Zaenkrat ministrstvo ni moglo več storiti, bo pa v bodoče uvaževalo predložene resolucije, da se popravijo storjene pogrške z zakonom o narodnih šolah.

V imenu Češkoslovaškega učiteljstva: V imenu Češkoslovaške Učiteljske Obce, ki šteje nad 30.000 članov, je pozdravil kongres njen predsednik Adolf Obst. Z radostjo je došel na kongres. Tudi češkoslovaško učiteljstvo se poklanja kralju Osvoboditelju — Aleksandru. Navaja, da moramo pri vzgajanju polagati posebno važnost na srčno kulturo, ker

se le tako vzgojijo pravi demokrati. Vzgojiti imamo domovini novo pokolenje v smislu svobode in demokracije. Pri vzgoji pa je treba upoštevati srce in ne samo razum. Spominja se besed predsednika Masaryka, ki jih je govoril učiteljstvu v zbornici in ki vsebujejo vsa ta načela: Pred prevratom smo videli zlo, ki se je valilo na ljudstvo. Naloga sedanje dobe je, da preprečimo to zlo. Učiteljstvo mora imeti pri tem prvo besedo. Vaša naloga je, vzgojiti domovini novo pokolenje, ki bo umelo svobodo in demokracijo. Vse šolstvo, od osnovnega do najvišjega mora biti v tem smislu dobro organizirano. Zato pa je potreba vzgoje srca in razuma.

Bil sem nekaj tednov v Istri. Videl sem bogataše, videl bedno ljudstvo. Siromak je bil Hrvat in Slovenec, gospodar pa Italijan. Takó delajo z narodom ljudje, ki imajo moč, ki pa nimajo srca. Vtisi, ki jih je dobil govornik v Istri med našim ljudstvom, so žalostni. Kapital in oblast je v rokah Lahov, Hrvat in Slovenec pa sta potlačena k tlom brez vsake pravice. Učiteljstvo naj gleda, da čim prej vzgoji novo pokolenje in z njim nov svet. Bil sem med slovanskim ljudstvom v Primorju in videl sem, kako je srce tega ljudstva ranjeno.

V tem pogledu se ponovno spominja velikega Komenskega, ki je istotako deloval v smislu prenavljanja človeštva.

Ako je učiteljstvo danes mučenik, ako ima neprijatelje, to povzročajo oni, ki nočejo napredka, zastopniki reakcije in kapitala. Mase pa pojdejo za učiteljstvom. Treba jim je govoriti samo od srca.

Učiteljstvo pa naj se ne omejuje samo na svoje ozemlje, temveč naj se organizira mednarodno, predvsem s Slovani. Začetek taki združitvi mora biti storjen. Taka organizacija bi lahko uspešno nastopila proti klerikalni, gospodarski in politični reakciji. (Viharno odobravanje!)

Predlaga, da se takoj izvolijo trije delegati, ki naj v najkrajšem času storijo vse potrebno za skupno delo vseh slovanskih učiteljskih organizacij. Ko bomo imeli enkrat tako močno skupno organizacijo, potem bo šele uspešno naše delo proti klerikalni, gospodarski in politični reakciji.

Predsednik Stanković se je govorniku zahvalil za iskreni in bratski pozdrav ter mu svečano izjavil, da bo jugoslovensko učiteljstvo delovalo na to, da se njegove ideje realizirajo in da pride v najkrajšem času do velikega kongresa

češkoslovaškega in jugoslovenskega učiteljstva.

V imenu pokrajinske uprave: Vladni svetnik dr. Vidic je pozdravil kongres v imenu pokrajinske vlade, naglašajoč, da se poklic učitelja ne izčrpa v izrazu »učiti«, nego tudi v izrazu »vzgajati«. Vojna je narod demoralizirala. Naloga učitelja je ustvariti novo generacijo, generacijo idealov, ki bo imela čut državnosti, ki ga v novih osvobojenih pokrajinah še pogrešamo. Nekdaj nam ni bilo treba tega čuta, ker je bilo usmerjeno naše delo na rušenje trhle države, ki nam ni mogla biti domovina. Popreje smo učili narod sovražiti državo, sedaj pa često pozabljamo, da imamo svojo lastno državo, ki jo je treba čuvati. (Klici: Tako je! Viharno odobravanje!) Kongresu želimo najboljšie uspehe, da učiteljstvo odnese s kongresa in iz Slovenije najlepše vtise. Učiteljstvo naj preživi v Sloveniji prijetne dni in odnese v svoje kraje zvesto, da za ta lep kos naše zemlje ne sme biti nikdar govora o amputaciji.

(Dvorana je zavalovila v vihnem odobravanju in ploskanju).

V imenu mestne občine ljubljanske: Obč. svet. Josip Pirc je v imenu občine pozdravil kongres jugoslovenskega učiteljstva, želeč kongresu uspehov in naglašajoč temeljne naloge vzgojnega dela učiteljstva med narodom. Povdarjal je, da pozdravlja UJU v imenu občine. Ni zgolj formalnost, ki jo vršim, temveč je odsev notranjega prepričanja, da Vas pozdravljam kot sejalice prosvete v narodu. Vaše delo in duh preveva narod do zadnje koče. Zaradi dela med narodom Vas pozdravljam in želim, da utrdite organizacijo. Posebno pa želim, da spoznate naše prilike ter tako odprete pot za stvarno ujedinjenje, v katerem znamenju Vam kličem: Dobro došli!

V imenu oddelka ministrstva prosvete: Načelnik Jovo Dj. Jovanović je pozdravil kongres v imenu ministrstva prosvete. Kratko je omenil socialni položaj učiteljstva, ki se mora izboljšati. Vsi vodilni člani ministrstva prosvete bodo z vso vnemo delovali za izboljšanje.

V imenu ljubljanske univerze: Univ. prof. dr. Osvald je pozdravil kongres v imenu ljubljanske univerze. V svojem pozdravnem govoru se je kratko dotaknil sodobne materialistične družbe. Povojni bogataši ne kažejo posebno razpoloženja napram učiteljstvu, ki ga smatrajo za idealista, ki išče svoje življenje v zvezdah. Če je novinarstvo sedma velesila, je v današnjih dneh učiteljstvo prva velesila.

LISTEK.

Službena 50letnica Janka Žirovnika.

(Zahvala prirediteljem slavnosti pri »Slepem Janezu« v Št. Vidu nad Ljubljano, 5. avgusta 1923.)

Za tople pozdrave in lepe besede priznanja se Vam vsem prav srčno zahvaljujem! Ob toliki Vaši ljubeznjivosti sem kar v zadregi, ker čutim, da nisem osebno zaslužil tolikega priznanja, pač pa ga zasluži namen, ko sem hotel s svojim delom, to je potom pouka in vzgoje dvigniti svoje učence v boljši položaj in s tem pokazati pot, po kateri mora hoditi ves narod, ako hoče doživeti boljše čase. To moje delo je imelo nekaj uspeha in to so mi vodilni možje priznali in me predlagali v najvišje odlikovanje. Ker sem torej to odlikovanje zaslužil največ med Vami, je prav, da se ga tudi veselim med Vami. Veselite se ga pa tudi Vi z menoj, ker smo več let skupaj v šolo hodili in živeli kot ena družina v najlepših razmerah in ker sedaj vidite prihajati čase, ko se pošteno delo priznava, ne pa preganja.

Obenem se tudi spominjate, da se že dolgo dobo 50 šolskih let ukvarjam s poukom in vzgojo mladine in da sem torej marsikateremu mlademu človeku pomagal položiti temelj, na katerem si je sezidal udoben dom in si v njem priredil mehko gnezdo.

V 50. letih se marsikaj doživi. Toda bilo bi predolgo, če bi Vam hotel naštevati zgodbe in doživljaje iz teh 50. let. Vendar naj Vam povem par značilnih smernic, ki so me vodile v dolgih letih učiteljevanja in konečno pripeljale danes tu sem med Vas k prijatelju Francetu Šusteršiču.

Z veseljem sem se podal v učiteljski stan. In dasi se mi je marsikdaj čelo zmračilo ob neprilikah v šoli ali zunaj nje, vendar lahko rečem, da sem užil več solnčnih dni, kakor pa oblačnih, posebno še tu na lepi šentvitski planjavi. Pa še to lahko pristavim, da sem veliko teh oblačnih dni sam priklkal s površnostjo, nespretnostjo, nepotrepljivostjo ali kakorkoli že. Solnčnih dni pa je bila večja polovica ravno v Št. Vidu in odkrito rečem: Ne morem si misliti čistejšega veselja, ali lepšega užitka ali boljšega plačila za delo, kakor je zvest, da sem svojemu bližnjemu vidno pripomogel do boljšega življenja. Vi vsi

to lahko spričujete. Noben stan ne daje tega užitka tako popolnoma, kakor ravno učiteljski; zato je učiteljski stan najlepši.

Pri vsem delu so me v glavnem vodila nekako taka-le načela: Svoje učence sem imel rad, kakor svoje otroke. Zahteval sem pa od njih tudi brezpogojno pokorščino, kakor od svojih otrok. Kdor se mlad ne uči ubogati, ta ne bo nikdar dobro gospodaril. Na dobrem gospodarstvu pa stoji vsa sreča. Seveda — otrok mora čutiti mojo gorkoto, otrok mora vedeti, da ga imam resnično rad, potem mi bo tudi res udan in pokoren. Vaditi se mora spoštovati avtoriteto. Mi smo, ki smo se učili reda in zakonov in mi smo, ki se moramo teh zakonov držati, ker izgledi vlečejo, besede pa le mičejo. Reven tlačen je ta, kdor red in zakon uči, sam se pa ne ravna po njem. Potem pa mi podavamo te zakone učencem. Torej moramo od njih zahtevati, da jih sprejmo brez ugovora. Tako zahteva družabni red. Ako jim pa naši zakoni in naš red ne bodo ugajali, naj jih pa popravijo po svoji pameti in po svojem okusu, ko bodo imeli moč zato. Ako pa le naletimo na indolenco ali celo na odpor, tedaj se moramo spomniti, kako

vele naši narodni pregovori ter jih pravdarno uporabiti. Eden pravi: Šiba novo mašo poje. Drugi veli: Kjer je veliko biti, tam je malo vžiti. Če pa ne gre ne z lepa, ne z grda, pa pravimo: Jaz gospod, ti gospod, kdo bo pa krave pasel?! — Pred 50. leti so šibo sicer odpravili, ker se je veliko zlorabljalo. Učiteljstvo je bilo še samo vse premalo vzgojeno in je torej marsikdaj v šoli vladala strast, mesto pameti. A ta odprava šibe se je potem še bolj zlorabljala — seveda v veliko škodo vsemu narodu. Vso odgojo so pomehkužili. Dali so otroku tako veljavo, kakoršne ne bi smel nikdar imeti.

Učitelj, ki stori v šoli svojo dolžnost, je truden in potrebuje počitka. Kje se pa more lepše odpočiti, kakor v božji naravi?! — Zato je čisto naravno, da je učitelj — vrtnar. Učitelj se po šoli najbolje odpočije med drevmi in cveticami. Tu se giblje v svežem zraku in ustvarja nove vrednote ter poleg vsega tega še regulira — svojo valuto. Od vrtnarstva do kmetijstva je pa samo pol koraka. Smelo trdim, da učitelj poleg svoje šolske službe razmeroma nikjer ne more svojemu narodu koristiti toliko, kakor z umnim vrtnarjenjem in kmetovanjem. To sem uvidel že pred več nego

Cilji učiteljstva morajo biti jasni in točni. Današnja generacija je na smrt bolna, in vprašanje je, kako jo nadomestiti z zdravom. To vprašanje je tako aktualno, da, če bo še dolgo le klic v puščavi, nastopi konec evropski kulturi.

V imenu Jugoslov. Sokolskega Saveza: Kongres UJU je nato pozdravil v kroju podstarosta Jugoslovenskega sokolskega saveza Engelbert Gangl sledeče: Bratje in sestre! Starešinstvo Jugoslov. sokolskega saveza mi je naročilo, naj današnjemu kongresu UJU sporočim njegove pozdrave. Izvršujem to naročilo toliko rajši in s toliko večjo radostjo, ker vem, da pozdravljam kot zastopnik kulturno-vzgojne organizacije vzgojevalce in vzgojevalke našega naroda, ki so mnogi od njih v našem Sokolstvu odlični delavci in delavke. Bodite mi torej bratsko pozdravljeni. Zdravo!

Naloge Sokola in narodovega učitelja teko vzporedno: Vzgojamo fizično in moralno narod in ga dvigamo od one stopnje popolnosti, ki je sploh dosegljiva; usposabljam ga za uspešno tekmovalstvo na vsakem polju javnega življenja in udejstvovanja z vsemi kulturnimi narodi, da bomo prvi med prvimi, najboljši med najboljšimi, najzrelejši med najzrelejšimi, da bomo narod, ki ga bodo vsi spoštovali, narod, ki bo njegova fizična in moralna moč domovini čast, bogastvo in ščit, a sovražniku strah in trepet. (Dolgotrajno navdušeno odobravanje).

Naš najvišji ukaz je blagor domovine, nihče nam ni več kakor ona, nihče ni bolj in samo naš kakor ona. Za domovino vse — zanjo življenje in smrt!

V vsakem našem srcu vladaj in ravnaj vsak njegov utrip odločnost in moč, značajnost in zavednost, vsakemu našemu dejanju bodi vzrok in pogon vztrajnost in nesebičnost, poštenost in požrtvovalnost, v mišljenju se izražaj plemenitost in resnicoljubnost, pogled jasno in ponosno obrnjen v daljavo in višino k vzorom lepote, svobode in resnice in v vsaki duši neutešeno in neutešljivo hrepenenje po združitvi z vsemi brati in sestrami, kjerkoli so in kakorkoli trpe v robstvu in duševnih mukah!

Nikomur nočemo zla in krivice, a bomo se proti laži in hinavščini, proti nemoralu in vsakršni izprijenosti, proti licemerstvu in lizunstvu, proti vsem izrodkom materialnih in moralnih pregreh in okuženju! Na lepi naši zemlji gospoduj telesno in duševno lep in zdrav narod, ki bodi zaveznik in sobojevnik vsem slovanskim narodom, da se dvigne pod sokolskim praporom do neslutene veličine, moči in slave vesoljno kulturno Slovanstvo, ki bodi dika in ponos vsemu človeštvu!

To hočemo, to moramo! To je oni sokolski duh, ki mora v vsakega našega človeka, ki mora prešiniti, prepojiti in prekvapati ves naš narod brez razlike na spol in starost, na razred in stan, na vero in politiko! Ko bi bilo več tega sokolskega duha med nami, bi bile vse razmere v naši zemlji že davno urejene, bi se ne pobijali in ne sramotili med seboj, temveč bi v bratski ljubezni in vzajemnosti uživali bogate plodove svobode, ki nam jo je priborilo junaštvo orožja in brezprimernega žrtvovanja po zapovedi sokolskega gesla: V pesti sila, v srcu od-

ločnost, v mislih domovina! (Burno odobravanje).

Pozivljam vas bratje in sestre, da pomorete temu in takemu sokolskemu duhu do splošne zmage, da postanete po pravici in resnici Sokoli učitelji in Sokolice učiteljice — vodniki in vodnice našemu ljubljensmu ljudstvu. Temu pozivu pridružujem še enkrat svoje iskreno bratsko pozdravilo. Zdravo! Zdravo!

V imenu profsorskega društva: V tem imenu je povzel besedo prof. Jeran. Povdarjal je potrebo skupnega delovanja med učiteljstvom in profesorji. Skupne so naloge srednješolskega in ljudskošolskega učiteljstva, iste so težkoče pri izpolnjevanju vzvišenega posla vzgajanja. V profsorskem društvu vlada nazor, da ne sme biti osredotočeno delovanje profesorjev samo v pravcu intelektualnih zmožnosti, ampak da je treba posvetiti več skrbi za dviganje moralnih dobrin v mladini. Govornik želi kongresu mnogo uspeha, zavedajoč se, da je uspeh tega kongresa tudi uspeh profesorjev.

V imenu Jugoslovanske Matice: Predsednik Jugoslovanske Matice dr. Vladimir Ravnihar je pozdravil kongres v imenu one organizacije, ki vrši eno najbolj vzvišenih nalog, ko skrbi za gnetenje in moralni blagor naših zaslužnih bratov onstran meja. Govornik je izrazil svoje veselje, ko na tem mestu lahko ugotovi, da je uprav jugoslovensko narodno učiteljstvo oni faktor, ki je s svojim požrtvovalnim delom med ljudstvom največ pripomogel k uspešnemu razvoju in napredku našega obrambnega dela. Jugoslovenska Matica veže dolžnost globoke hvaležnosti do učiteljstva. Da je Jugoslovenska Matica prodrla do zadnje kočice, je zasluga učiteljstva. Učiteljstvo je zaneslo idejo Jugoslovanske Matice med najširše mase.

Velikih zaslug si je učiteljstvo pridobilo o priliki raznih dobroteljskih prireditelj, ko je Jugoslovenska Matica zbirala denarna sredstva za ohranitev našega življa v tujini. V narodnoobrambnem delu gre našemu učiteljstvu najvišje priznanje.

Vzpodbujajoč učiteljstvo k nadaljnjemu intenzivnemu delu na tem polju, je predsednik Jugoslovanske Matice vzkliknil navzočim delegatom:

Ne pozabite, da so oči 100.000 zaslužnih bratov uprte v nosilce naše nacionalne misli med široke sloje naroda! Podjarmljeni sinovi našega naroda kličejo jugoslovensko učiteljstvo na trajno in materijelno pomoč, od njega pričakujejo opore v težkih trenutkih mračnega življenja pod tujim jarmom! V imenu te velike ideje, v imenu nesrečnih, zatiranih bratov pozdravljam kongres Jugoslovanskega učiteljstva in mu želim največjega uspeha. Zdravo!

V imenu napredne omladine: V imenu naprednega študentstva je pozdravil kongres Rudolf Schauer. Povdarjal je posebno stik ostale inteligence z učiteljstvom, ki se že sedaj vrši pri delu v F. S. in na narodnem prosvetnem polju ter je želel, da se tozadevni sklepi ptujske pokrajinske skupščine čimprej izvedejo.

V imenu Ferijalnega Saveza: V imenu Ferijalnega Saveza pa Miladin Simić.

primerno in tudi razmerno več lahko storim za svojega bližnjega na deželi, nego v mestu.

Naš stan uči ljudi in jim daje v roke orodje, da bi si tem lažje zgradili svojo srečo. Naš stan dela torej za napredek. Zato sem bil vedno napreden in sem delal za ljudsko izobrazbo tudi zunaj šole s petjem, predavanjem, kmetijskim poukom itd. Pritegnil sem k temu delu tudi druge prijatelje napredka in veselo smo se shajali in menili kako stoji svet in kako se moramo mi na tem svetu obračati.

Pregnali so me, a ugnali pa ne. Živel sem po svoji vesti in delal naprej, kolikor se je dalo v danih razmerah, ker sem bil vedno te vere, da pravica mora zmagati in da je poštenost najboljša politika. — Pa je tudi bilo tako. Zvesto delo, z mernost povsod in nekaj takta pa gre čas hitro in lepo naprej. Slabi doživljaji s časom pobledé, lepi pa ostanejo v živem spominu in človeka mladé. Take lepe spomine imamo mi na naše shajanje, na naše izlete, na naše petje in to človeku dobro dé na stara leta.

Tako sem torej precej lahko premagoval težave in lepo preživel 50 let v učiteljski službi in od teh dobro tretjino med vami. Konstatiram, da so bila to naj-

V imenu jugoslovenskih novinarjev: Novinarsko združenje je poslalo na kongres g. Stepana Kobasico, ki je zagotavljal, da bodo novinarji vedno pomagali učiteljstvu pri njegovem težkem delovanju. V tem oziru ne poznamo nikakih strank, ampak razločujemo samo dvoje vrste ljudi: one, ki ljubijo državo in one, ki je ne ljubijo. Jugoslov. tisk bo povsod deloval za učiteljstvo in s tem služil domovini. Naglašal je, da med novinarji in učiteljstvom ni velike razlike. Imamo skupni cilj: jačati in utrditi temelje države, čuvati delo onih, ki so padli za narodno svobodo!

V imenu čehoslovaških novinarjev: V imenu čehoslovaških novinarjev je pozdravil kongres g. Karel Čvančara.

Predsednik Stanković je zaključil pozdravne govore z besedami:

Po teh pozdravnih govorih, ki so bili himna ideji učiteljskega dela, je naša sveta dolžnost, izvršiti načrtani program. Izpolnilo se je 100 let, odkar je bil rojen hrvatski borec za narodno svobodo Ivan Filipović, učiteljstvo naj stopa za njim! (Slava mu!)

100letnica Ivana Filipovića.

Urednik zagrebškega »Jedinstva«, glasila Pov. UJU Zagreb, Ljud. Krajačić je imel nato krasno zasnovan govor v spomin 100letnice rojstva (24. julija t. l.) našega stanovskega prvobornika pedagoga Ivana Filipovića. Govor ponatisnemo iz »Jedinstva« v celoti.

Poklonitev vencev Prešernu.

Po končanih pozdravih je učiteljstvo korporativno odšlo pred Prešernov spomenik na Marijinem trgu ter se tam poklonilo velikemu duhu našega pesnika Prešerna. Pred spomenik je učiteljstvo položilo krasne vence, ki jih je poklonilo pesniku-velikanu UJU, drugega čehoslovaška Učiteljska Obec in tretjega udeleženci II. kongresa UJU v Ljubljani.

Seja višjega šolskega sveta v Ljubljani 9. avg. 1923.

Enoten pričetek šolskega leta.

Višji šolski svet je sklenil, da se začne šolsko leto na osnovnih šolah v celi Sloveniji — kakor sploh v celi državi — 1. septembra. Ta dan se vrše vpisovanja, 3. septembra so šolske maše, 4. septembra pa se naj začne povsod redni pouk. To velja tudi za šole v mestih, kjer se nahajajo srednje šole. V slučaju nujne potrebe lahko okrajni šolski sveti podaljšajo po svoji uvidevnosti posameznim učencem počitnice do 31. oktobra.

Srednje šole začno šolsko leto dne 10. septembra.

Odpustitev pomožnih učnih oseb.

Dalje je višji šolski svet sklenil odpustiti okrog 50 pomožnih učnih moči. Odvišne moči naj prosijo za službo v okrajih, kjer učiteljstva primanjkuje. Kdor ne bi hotel nastopiti službe v drugem okraju, se bo črtal.

Princip za otvarjanje in razširjenje meščanskih šol.

Glede meščanskih šol se načelno sklone, da se otvarjajo prvi razredi le tam, kjer se prijavi najmanj 20 učencev, 4. (nastavni) razredi pa le, kjer se prijavi najmanj 15 učencev. V splošnem se

lepša leta dela in da se jih spominjam ne le z veseljem, nego tudi s ponosom.

Ne morem sicer podrobno ugotoviti, koliko je imel ta ali oni izmed vas dobička od tega. A splošno se pa lahko reče, da so ta predavanja veliko pripomogla, da si je vsak kolikor toliko bolj udobno uredil svoje hiševanje.

Pa — kakor ima vsaka kolajna dve plati, tako je imelo to naše delo dvojne uspehe: na eni strani, kakor že rečeno, lep razvoj, na drugi strani pa grdo zavist. Treba je bilo res včasih prav debelo požirati. Nek tedanji veljak (Bog mu daj dobro!) je sodil moje delo tako-le: »Vse pravilno socijalno delo, a — naš ni!« In ker nisem bil »naš« so me pregnali tja v borovniško drago. To je bilo pri tem dobro, da v tej dragi še zajcev ni, kaj šele medvedov, ki bi me bili na tla pobili, kakor pripoveduje narodna pesem o lovcu.

Zahvaljujem se Vam torej še enkrat za vse Vaše priznanje in voščila in Vam vsem želim, da bi sredi zdravih in dobro izrejenih otrok tudi Vi praznovali veselo 50letnico svojega rojstva, svoje poroke, svojega dela!

Zdravi!

Pri Slepem Janezu v Zapužah, 5. avgusta 1923.

J. Žirovnik.

Pred spomenikom je govoril predsednik UJU Milutin Stanković in predsednik Čehoslovaške Učiteljske Obce Adolf Obst.

Po manifestaciji je učiteljstvo odšlo zopet v Unionsko dvorano in se je zborovanje nadaljevalo.

Referati.

Dopoldne in popoldne so nato sledili referati, in sicer:

a) O jedinstvu osnovnega pouka v naši državi z obzirom na učne predmete v katerih je treba izvesti jedinstvo in enotnost pouka v celi državi. Ref. prof. Skavič iz Zagreba.

b) Višja učiteljska izobrazba, v zvezi z vprašanjem Višje Pedagoške Šole, vprašanjem o sprejemanju učiteljev na Univerzo in vprašanjem reorganizacije učiteljske. Ref. dr. Turić, prof. viš. ped. šole v Zagrebu.

c) Problem moderne vzgoje v jugoslovanskem pravcu, dr. Stane Rape, učit. osn. šole v Ljubljani.

Ker bodo vsi referati izšli v tisku, tu opuščamo razpravo o njih.

Zaključitev kongresa.

Predsednik g. Stanković je ob koncu kongresa spregovoril par lepih stavkov, zahvaljujoč se celokupnemu učiteljstvu za njegovo veliko udeležbo in resno prisostvovanje na tretji glavni skupščini in drugem kongresu. Današnji kongres je pravo dostojanstvo učiteljskega dela. Razpravljali so se problemi, ki intereso polg učitelja še vsakega iskrenega prijatelja narodovega napredka. Posebna zahvala pa velja slovanskemu učiteljstvu in zlasti g. Luki Jelencu, ki so storili vse, da vsem udeležencem kongresa pripravijo čim lepše bivanje v prestolici Slovenije, kar so v polni meri tudi dosegli.

Ob 17. je bil zaključen II. kongres Udruženja Jugoslovenskega učiteljstva.

otvarjajo novi razredi in nastavlajo nove moči le v okviru budžeta. Nove šole se bodo v bodoče ustanovljale le v krajih, kjer bodo na razpolago zadostni prostori za šole in za učiteljska stanovanja. Meščanska šola v Žalcu se ukine, ako do konca šolskega leta 1924/25. ne bo zajamčeno popolno kritje za vse šolske potreščine. Meščanski šoli na Jesenicah dobota 4. (nastavni) razred.

Do oktobra nobenih upokožitev!

Sklepanje o prošnjah za upokožitev se odgodi do 1. oktobra.

Imenovanja.

Za nadučitelje so imenovani: Na Vačah Ivan Gabrovšek, v Železnikih Hinko Klavara, v Št. Vidu nad Cerknico Anton Vodopivec, v Planini pri Rakeku Valentin Vlad. Požar, v Rovtahn Ivan Stegovec, v Fari vasi Martin Marinc, v Radečah pri Zidanem mostu Jos. Armič, v Koprivniku Vinko Ljubič, v Št. Lovrencu Anton Pregelj, v Gor. Sušicah Fran Zupančič, v Rakitni Viktor Engelsberger, v Štrek-ljencu Albin Razpotnik, v Talčjem vrhu Albin Čebular.

Za učitelje, odnosno učiteljice so imenovani: v Višnji gori Ivan Turnher, v Toplicah pri Zagorju Irma Groharjeva, v Kovorju pri Trziču Elizabeta Brtoncelj-Kren, v Zalem logu nad Železniki Zora Planecki, na Trati nad Škofjo Loko Gabrijela Pipanova in Henrik Paternost, v Senčurju pri Kranju Katar. Megličeva, v Poljanah nad Škofjo Loko Lavrencija Perkova in Janko Kokalj, na deški osnovni šoli v Škofji Loki Albert Debeljak, v Selcih nad Škofjo Loko Valerija Ivančeva, v Trebnjem Julija Berlanova, pri Sv. Duhu nad Blokami Marija Steblaj-Sirnikova, na Rakeku Ernestina Gospodaričeva-Likar in Jožica Kobalova, v Starem trgu pri Ložu Marija Tomčeva, pri Sv. Trojici nad Blokami Viktorija Troštova, v Begunjah nad Cerknico Marija Selanova, v Planini pri Rakeku Pavla Ribarič-Krištofič, v Cerknici Josip Šušteršič, na Uncu pri Rakeku Ana Meliva, v Žireh Franja Miklavčičeva in Cecilija Kržišnikova, v Ribnici Avgust Luilik, v Stari Cerkvi Franja Ekartova, v Gotenici Alojzij Tscherne, v Sori Erbežnik Avgusta, v Radečah pri Zidanem mostu Alojzija Razpotnik-Severjeva, v Žužemberku Vida Dereani-Krašovčeva, v Koprivniku Ana Piškurjeva, v Beltincih Julija Mlakarjeva in Jos. Vebrova, v Murski Soboti Gustav Čizek in Leopoldina Justinova, v Tomišlju Arnošt Adamič, za učitelja-voditelja, na Jezeru pri Preserju Štefan Schein, v Kopanju Fran Čuk, za učiteljico v Podlipi Julija Špicer, v Preski Andrej Bensa, v Št. Jurju pri Grosupljem

40. leti in postal sem vrtnar. In dasi so me stale nove strokovne knjige, nove sadike, nova drevesa in razna semena tekom let toliko lepih denarcev, da bi si bil pred vojno lahko za nje kupil hišico z vrtičkom, vendar mi ni bilo še nikoli žal za nje.

Užil sem v vrtu veliko veselja, ostal sem zdrav, da zaradi bolezni do danes še nisem ležal 24 ur skupaj v postelji, otrokom in odraslim sem delal veselje z rožami, drevjem itd. in me to vrtnarenje še danes tako veseli, da mi je od marca do novembra vsak dan prekratek vsaj za 2 uri. Zato se mi zdi nemogoča šola brez vrta in učitelj brez veselja do tega koristnega in lepega dela.

Povem naj še, da nikdar nisem tiščal v mesto, dasi so me vabili in mi ponujali službo v mestu. Slavni Cezar je nekoč rekel, da je raje v vasi prvi, nego v mestu drugi. Za prvenstvo mi ni bilo, a na deželi se človek vse bolj prosto giblje. Seveda — prostaško se ne sme gibati nikjer — tudi v najbolj oddaljeni in zapuščeni dragi ne, ker mora ostati sam sebi zvest in imeti vedno pred očmi svoj vzvišeni poklic kot nosilec napredka in kulture. Ako pa le začetim želje po mestni družbi, da ostanem ž njo v stiku in ne odrvenim, tedaj pa grem v gledišče ali na koncert v mesto, da se malo poživim. Splošno pa lažje živim stanu

Ivanka Pirjevec-Mozetič, v Tomišlju Justina Kramarjeva, v Dragatušu Vincencija Bučar-Antonič, v Tribučah Aleš Šotarič, na Vinici Stana Kantetova, v Talčjem vrhu Antonija Pavlinova, v Vrhčah Marija Judnič.

Za nadučitelje so imenovani: v Brežicah Ignacij Supan, v Ljubnem Rainer, v Šmartnem ob Dreti Josip Poberaj, na Bregu pri Ptuj Fran Jamšek, v Polenšaku Ludvik Burja, v Sv. Vidu niže Ptuj Ljudevit Musek, v Libeličah Ivo Močnik.

Za učitelje, odnosno učiteljice so imenovani: v Kapelah (Brežice) Marija Pečnik-Kuglič, v Marenbergu Maks Pivc, v Pobrežju pri Mariboru Milica Jurkovič-Lukman, pri Sv. Vidu niže Ptuj Antonija Musek-Serbec, v Zavrču Dragica Čepičeva in Marjeta Lubečeva, v Sevnici Vilma Kladnik-Vrstovšek, v Št. Ilju pod Turjakom Pavla Rogina, v Pristavi Marija Fišer-Plhak, v Kotljah Antonija Sokol-Zaplotnik.

Imenovanja na meščanskih šolah.

Ravnateljska služba na meščanskih šolah v Krškem se dodeli Jos. Vutkoviču, učiteljsko mesto istotam Jos. Zabkarju, ravnateljska služba na meščanski šoli v Ormožu Josipu Prijateljcu.

Razširjenje šol.

Štirirazrednice v Bohinjski Bistrici, v Grahovem in v Kranjski gori se razširijo v petrazrednice. Vasi Svetje in Gorice se prešolati v šolski okoliš Preska.

Vestnik za učiteljski naraščaj.

—uč Učiteljske v Sarajevu. Ministrstvo prosvete je premestilo moško učiteljske, ki je bilo svoj čas preloženo iz Sarajeva v Drvento, zopet nazaj v Sarajevo.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Na državni kmetijski šoli na Grmu (Novo mesto) se prične novo šolsko leto v pričetku novembra t. l. Šola ima dva oddelka. Celoletna šola je namenjena predvsem za učence iz vinorodnih krajev, zimska šola pa za učence iz nevinorodnih krajev. Letna šola traja od 1. novembra t. l. do 31. oktobra prihodnjega leta z enomesečnimi počitnicami v avgustu. Zimska šola traja dve zimi po 5 mesecev. Učenci imajo na zavodu vso potrebno preskrbo, to je stanovanje, hrano in snajenje perila. Preskrbovalnina, ki se plačuje polletno vnaprej, znaša 240 Din mesečno. V službu rastejo draginje se pa lahko zviša. V plačilo se sprejemajo tudi živila po dnevnih cenah. Šolnino 50 Din za en semester plačujejo samo učenci, ki niso iz Slovenije. Oddati je tudi nekaj mest proti plačilu polovične preskrbnine in nekaj prostih (brezplačnih) mest, to pa le revnejšim kmetijskim sinovom, ki se izkažejo z uradno potrjenim ubožnim spričevalom, oziroma z izkazom premoženja in ki se zavežejo, da ostanejo po končanem šolanju na domačem posestvu. Šola ima sploh v prvi vrsti namen, da vzgaja dobre kmetijske gospodarje in zato imajo kmetijski sinovi, bodoči gospodarji, pred vsemi drugimi prosilci prednost. Pogoji za sprejemanje je starost najmanj 16 let in največ 25 let, neoporočljivost, telesno in duševno zdravje in z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. Prošnje za sprejem je pisati lastnoročno, na celo polo, kolekovati s kolekom 3 Din in priložiti en kolek 10 Din za rešitev. — Prošnje je vložiti najpozneje do 15. septembra t. l. pri ravnateljstvu državne kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto. Prošnji je treba priložiti: 1. krstni list, 2. domovnico, 3. odpustnico, odnosno zadnje šolsko spričevalo, 4. zdravniško spričevalo, 5. spričevalo o nramnosti, 6. izjavo staršev, oziroma varuha, s katero se ti zavežejo plačevati stroške šolanja, 7. obvezna izjava staršev ali varuha, ki prosijo za prosto ali polprosto mesto, da bo njih sin ali varovanec ostal na domačem posestvu v nasprotnem slučaju pa, da povrnejo zavodu prejete zneske podpir iz javnih sredstev. Absolventi kmetijskih šol uživajo ugodnost po čl. 8. zakona o ustroju vojske, t. j. skrajšano vojaško službovanje (dijaški rok) pod pogojem, da ostanejo pozneje na lastnem domu. Bližja pojasnila v vseh zadevah daje ravnateljstvo.

—t Vinarska in sadjarska šola v Mariboru je zaključila svoje 51. šolsko leto v soboto, dne 28. julija na običajen skromen način. Ob sklepu šolskega leta je bilo vseh gojencev 59(25 drugoletnikov

kot absolventov, 29 prvoletnikov in 5 praktikantov). Vsi so sinovi večjih ali manjših kmetovalcev (iz Slovenije 49, s Primorskega 4, iz Hrvaške 3, po 1 gojenec pa je iz Dalmacije, Črne gore in Srbije). Od 25 absolventov je dovršilo to najstarejšo kmetijsko šolo v Sloveniji 10 gojencev z odličnim, ostalih 5 pa s povoljnim uspehom. Vsi letošnji absolventi se povrnejo na svoje domove odnosno na posestva svojih staršev, kar je posebno razveseljivo. Prvoletniki so — razun enega, ki ima poskušnjo iz dveh predmetov v glavnem radi nezadostnega znanja učnega jezika — končali prvi razred z odličnim oziroma s povoljnim uspehom. Zavod je prenapolnjen, ker ima njega internat prostora pravzaprav samo za 50 gojencev. Za prihodnje šolsko leto se je prijavilo že lepo število »novincev«; ker bo nekaj eksternistov (izven zavoda stanujočih), bo mogoče sprejeti še par učenec. Prošnje za sprejem se pošiljajo ravnateljstvu lahko še do sredi avgusta. Kako se napravljajo, je razvidno iz zadevnega razpisa v »Kmetovalcu« št. 12. od 30. junija t. l. Kmetovalci, pošiljajte svoje sinove v kmetijske šole, ki so za dober kmetijski naraščaj danes in za bodoče važnejše kot kdaj prej!

—t Pogoji za vstop v prvi letnik drž. trg. akademije v Ljubljani. 1. Dovršeni IV. razred srednje ali meščanske šole. 2. Dopolnjeno 14. leto ali pa dokaz, da se 14. leto dopolni tekom sprejemnega leta. 3. Izpričevalo mora vsebovati najmanj zadostne reče. V učnem jeziku ter v vseh realijah najmanj »dober« (povoljno). 4. Realni predmeti so: zgodovina, geografija, prirodopis, kemija, fizika, matematika, geometrija, geom. risanje, opisna geometrija, prostoročno risanje. (Opomba: Zadnji trije predmeti pridejo v poštev samo tedaj, ako so obvezni). 5. Vpisovanje se vrši od 11.—12. septembra. Mesečni prispevki za šolske potrebščine znašajo 50 Din. — Ravnateljstvo.

—t Na tehniški srednji šoli v Ljubljani bodo v šolskem letu 1923/24. otvorjeni sledeči oddelki: 1. višja stavbna šola; 2. višja strojna šola; 3. stavbna rokodelska šola; 4. strojna delovodska šola; 5. elektrotehnična delovodska šola; 6. mizarska in strugarska mojstrska šola; 7. kiparska in rezbarska šola; 8. ženska obrtna šola; 9. javna risarska šola; 10. javna modelirska šola in 11. štukaterski tečaj. Vse podrobnosti glede vpisovanja, sprejemnih pogojev itd. so razvidne iz razglasa v »Uradnem listu« št. 72, z dne 4. avgusta 1923 in iz objave na razglasni deski v vestibulu zavoda. Še potrebna pojasnila daje na zahtevo tudi ravnateljstvo šole.

Naša kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

III. kongres Ferijalnega Saveza v Beogradu, 15.—18. julija t. l.

Slovenskih delegatov je bilo trideset: 23 dijaških ter 7 učiteljskih. Učiteljstvo je bilo to pot prvič zastopano na kongresu F. S. Od slednjih so zastopane: novomeška učit. P. F. S., kočevska učit. P. F. S., kamniška učit. P. F. S., mariborska učit. P. F. S., kranjska učit. P. F. S., ljubljanska učit. P. F. S. ter učit. P. F. S. v Murski Soboti.

Kongres je otvoril v nedeljo ob 10. uri dopolne v dvorani nove beograjske univerze predsednik Upravnega Odbora F. S. g. prof. Vlado Lapajne. V svečanem govoru je omenil cilj in delo F. S. ter pozdravil navzoče zastopnike beograjske javnosti ter delegate iz cele kraljevine. V imenu prosvetnega ministarstva je pozdravil F. S. g. inšpektor Vajda, ki je naglašal, da goji prosvetno ministarstvo do F. S. velike simpatije in da vestno zasleduje njegovo delo. Prav posebno je pozdravil vstop učiteljstva v F. S., od česar si obeta še uspešnejšega in smotrenjega dela v tej mladi organizaciji. (Mimogrede bodi omenjeno, da imamo v g. inšpektorju Vajdi velikega propagatorja in zaščitnika naše idealne organizacije na merodajnem mestu). V imenu profsorskega društva je pozdravil kongres g. inšpektor Kaugerga, v imenu Sokolstva g. polkovnik Lazarevič.

V imenu učiteljstva je govoril tov. Pirnat. Pozdravil je F. S. v imenu jugoslovanskega učiteljstva ter še posebej v imenu učiteljskih ferijalcev-pionirjev, ki jih je sedaj v Sloveniji približno 1000 včlanjenih v 14 podružnicah F. S. ter ene učit. podružnice v Kruševcu v Južni Srbiji, ki je bila prva med nami. Na pozdravne besede g. inšp. Vajde je izvajal, da nova in mlada organizacija F. S. s svo-

jimi krasnimi idejami ni osvojila samo src naše omladine, navdušila je zanje tudi vzgojitelje naroda, naše učiteljstvo. Organizacija, ki bazira na principu narodnega edinstva v najširšem smislu besede, organizacija, ki druži v sebi vsa jugoslovanska plemena, vse vere in vse stranke, organizacija, ki se od tega svojega idealnega programa v triletnem svojem obstoju še ni za las premaknila, ta organizacija nam obeta postati popolna, lahko upamo najpopolnejša. Organizacija dijaškega F. S. kot je obstojala do danes, pa je samo del one velike celote, ki se bo v teku nekoliko let izkristalizirala iz skromnih početkov, neizogibnih zmot in smotrenega dela, one velike celote, ki mora nastati, ako hoče F. S. ustreči vsemu in doseči svoj vzvišeni cilj. Velika naloga, morda največja, čaka tu učiteljstvo. v mladini je bodočnost naroda, mladina pa je v rokah učiteljstva. Pa ni se bati za mladino. Nacionalizem jugoslovanskega učiteljstva je dovolj preizkušen in dokazan. Tudi naša organizacija UJU, ki vsebuje ogromno število 17.000 članov, temelji na istem principu kot F. S., na principu narodnega edinstva. Koliko pridobi z njihovim vstopom v F. S. jugoslovanska nacionalna garda, ni treba povdarjati. Že mala deca v osnovni šoli se bo seznanila s krasnimi idejami F. S., navduševala se bo zanje ob strani svojih učiteljev, širila jo bo med svojci in znanci, rasla bo z njo — in ko doraste?! Pomislimo na sad! — Zavreči ni materijalne strani. Nič več ne bo imel F. S. svojih zavetišč (Svrtiš) ter drugih potnih olajšav (prostitih prenočišč ter hran) le po mestih, v zadnjem gorskem selu najde utrujeni ferijalec gostoljubnega druga. Brate Srbini pride k nam v Slovenijo ali na Hrvaško. Ne bo hodil le po mestih, ki so si vsa podobna, med našega kmeta pojde in ga spozna, kot spozna kmet njega. Mi in Hrvatje pojdemo med srbske seljake. Tako se bo ustvarjala plemenska in verska strpnost, tako se bo ustvarjalo narodno edinstvo.

Tudi profesorji polagoma pristopajo v F. S. Ako ministrstvo saobračaja ne bo preozkosrčno in bo omililo svoje pedantne zahteve pri voznih ugodnostih ter tako posebno učiteljstvu pripomoglo do počitniških potovanj ter nad vse potrebne proučavanja naše domovine, bo F. S. ob letu svojem cilju že mnogo mnogo bliže, vsaj ne bo vseboval le ferijalcev-dijakov, temveč enako število ferijalcev-učiteljev in profesorjev. V učiteljsko-dijaško-profesorskem F. S. je končni cilj Ferijalnega Saveza. (Burno odobravanje. G. inšp. Vajda govorniku čestita).

Tudi razne dijaške organizacije so poslale kongresu svoje pozdrave. G. Savić je tomčil pozdrave dijaških društev »Jurislav Janušić« ter »Vseslovanska Omladina«, g. Kregar pozdrave naprednega dijaštva. Pozabiti ne smemo tudi zastopnika jugoslov. skautov g. Popovića. Zastopnik ministarstva ter številni zastopniki raznih kulturnih društev so dokaz zdravih idej nadstrankarskega Ferijalnega Saveza ter njegove popularnosti. V tem smislu so se izražali vsi govorniki kot tudi beograjsko časopisje, ki je ves čas z zanimanjem sledilo kongresu ter v dolgih in laskavih člankih pisalo o F. S. ter njegovem delu za dobrobit članstva in države.

(Dalje prihodnjič.)

Naša samoozobrazba.

—s »O pouku risanja« predaval pri Ljubljanskem učiteljskem društvu dne 3. maja 1923 tov. Jančič.

—s »Kako se nam otežkočuje šolsko in izvenšolsko delovanje«, predaval pri Logaškem krožku dne 27. maja 1923 tov. Požar.

—s »O ocenjevanju učiteljstva«, predaval pri Logaškem učiteljskem krožku dne 27. maja 1923 tov. Stegovec.

—s »Domoznanstvo v ožjem in širšem pomenu«, predaval pri učiteljskem društvu za Maribor in bližnjo okolico dne 24. maja 1923 tov. Klemenčič.

Splošne vesti.

— Obolel je naš poverjenik UJU tov. Luka Jelenc. Podvreči se je moral operaciji, ki je srečno izpadla in se gosp. ravnatelj sedaj prav dobro počuti ter je upati, da v kratkem zapusti bolnico. Prejtanen je prisostvoval še seji višjega šolskega sveta, ki se je vršila takoj po kongresu in je trajala do pol desetih zvečer. Želimo, da ga pozdravimo čimprej

zopet v svoji sredi enako trdnega, kakor smo ga bili vedno vajeni videti.

Osebná zahvala kralja Jugoslovanskemu učiteljstvu. Pozornost je vzbudilo dejstvo, da je Nj. Vel. kralj poslal kongresu UJU osebnó zahvalo na brzójavni pozdrav, ki slove sledeče: Stanković, predsednik kongresa učit. SHS. Bled, 8. avgusta. Srdačno zahvaljujem na pozdravu. Slavni dani, koje spominjete, bili su mogućí stoga, što su učitelji spremili naraštaje, koji su za veliku borbu bili sposobni. Uveren, da će učitelji i sada ispuniti svoju dužnost prema ujedinjenoj otadžbini i vaspitati i nove naraštaje, koji će svršeno delo učvrstiti i braniti, ja im šaljem kraljevski pozdrav. Aleksander. — To je odgovor na sledečo brzójavko, ki jo je učiteljstvo poslalo Nj. Vel.: »Ujedinjeno srpsko, hrvatsko i slovensko učiteljstvo sa glavne skupštine i kongresa u Ljubljani pozdravlja Vaše Veličanstvo kao nosioca velike nacionalne ideje, kojoj ujedinjeno učiteljstvo služi i kao vodju iz slavnihi dana, narodne borbe za slobodu i ujedinjenje. — Predsednik Miljutin Stanković.

Osebná zahvala kralja hrvatskemu učiteljstvu. Hrvatsko učiteljstvo je prejelo od Nj. Vel. sledečo osebnó zahvalo: Skavić. Udr. Jugoslov. Učit. — Bled. Najtoplije zahvaljujem na pozdravu, koji mi šaljete u ime učiteljstva Hrvatske i Slavonije, računajući na Vašu patriotsku potporu. Uveren sam, da ćemo udruženim snagama naš narod doista dovesti u lepšu budućnost. — Aleksander.

— **Svoji k svojim!** Šolske voditelje, tovariše in tovarišice pozivamo, da se drže sklepov pokrajinske skupščine in naročajo svoje potrebščine pri lastnih stanovskih gospodarskih podjetjih. Kongres nam je pokazal kaj zmoremo, če smo gospodarsko trdni. Glejte, da se bo vsakdo držal gesla: Svoji k svojim, in vzpodbujajte nezavedneže!

— **Prihodnja številka »Učiteljskega Tovarisa« izide 29. t. m.** Prosimó potrpljenja posebno cenjene dopisnike, naj se na to ozirajo ter naj to upoštevajo. Poročilo o koncertu in telovadbi ter druga podrobna poročila o prireditvah pri kongresu prinesemo prihodnjič.

— **V zadevi pragmatike** čakamo še poročil, kako se bo izvajala glede učiteljstva ter bomo pravočasno prinesli poročila predno se bo pričel zakon izvajati. Stojimo na stališču, da se s poročili ne prenačimo, ker slede potem sicer razočaranja in preklicavanja. Toliko povpraševalcem.

— **Umrla je** po težki, dolgotrajni bolezni g. Franja Lundrova, vdova po pokojnem Fr. Lundru, bivšem nadučitelju na Raki. Blaga pokojnica je bila dobro znana in globoko spoštovana v učiteljskih krogih, zlasti na Krškem polju. Po stari slovanski šegi so bila vrata gostoljubne Lundrove hiše na stečaj odprta vsem dobrim, iskrenim tovarišem. Stotero niti, krvnih in duševnih, jo je vezalo z učiteljskim stanom. Že v nežni mladosti je prišla iz Idrije na Ig gospodinjit svojemu bratu, pok. nadučitelju Fr. Govekarju, našemu stanovskemu prvoboritelju. Tamkaj je spoznala svojega bodočega soproga Frana Lundra in mu bila dolgo vrsto let vzorna družica v zakonu, kakoršnih se redko najde. V najtežjih časih duševne in materialne mizerije našega stanu je bila krepka opora svojemu možu, osobito v najtežjih trenutkih, ko je moral zaradi poštenega narodnega glasovanja v krškem okrajnem šolskem svetu iz priljubljenih Radeč. Vzorna žena — vzorna mati! V najskromnejših razmerah je vzgojila šest otrok, kojih polovica pripada našemu stanu. Bodi blagi slovenski ženi lahka domača gruda!

— **Neki »Argus« piše v 23. številki »Učiteljskega lista«** »da poročila v listih niso podala verne slike zborovanja v Ptuj, temveč so le izrabila zborovanje v svoje umazane strankarske namene, le v enem listu (v »Novi Pravdi« od 12. t. m.) je izšlo poročilo, ki osvetljuje nekoliko položaj v organizaciji.« — Ker je tudi »Učiteljski Tovarish« prinesel poročilo o pokrajinski skupščini v Ptuj, pozivamo »Argusa«, naj stopi izza plota in naj dokaže svoje trditve, ki jih je naprtil našemu tisku, vodstvu organizacije in celokupni skupščini.

— **Uredništvo »Učiteljskega Tovarisa«.** — Umrla je 6. t. m. tovarišu Ivanu Gantarju iz Orehovice pri Št. Jerneju po kratki bolezni soproga Kati Gantarjeva, roj. Knausova, vdovljena Hauptmanova. Bodi vzorni gospodinji in skrbni materi blag spomin, hudo prizadetemu prijatelju in tovarišu pa najsrčnejše sožalje. — K. T.

— **Začetek šolskega leta 1923/24. na osnovnih šolah v Sloveniji.** Z ozirom na

toč. 1. in 5. svojega normalnega razpisa z dne 20. junija 1922, št. 7671, je višji šolski svet odločil na gremijalni seji dne 31. julija 1923, da se prične šolsko leto 1923/24. dne 1. septembra 1923 z vpisovanjem, dne 3. septembra 1923 s šolsko mašo in dne 4. septembra 1923 z rednim poukom na vseh osnovnih šolah v Sloveniji, tudi tam, kjer so srednje šole, zakaj tudi na srednjih šolah se prične šolsko leto dne 1. septembra 1923 s sprejemnimi, naknadnimi in ponavljalnimi izpiti.

— **Popravek.** V kongresni številki »Učit. Tov.« je bil objavljen moj članek starejšega datuma. Stroške za tečaj je kasneje pokrila gospodarska zadruga »Ekonom« v Ljubljani, vodstvo tečaja je pa honoriral oddelek kmetijstva v Ljubljani. S tem je bila razbremenjena docela občina, ki ni pokazala najmanjšega interesa za koristno stvar. — Božo Račić.

— **Železniki.** Šola v Železnikih je priredila ob sklepu šolskega leta razstavo. Razstavilo se je: ženska in deška ročna dela, izdelke risanja in pisanja.

— **Zahvala.** Vsem, ki so se me ob moji 50letnici učiteljevanja in posebno še ob proslavi te petdesetletnice, katero je priredil »Žirovnikov zbor« v Št. Vidu v nedeljo, 5. avgusta 1923 pri »Slepem Janezu« tako prijazno spominjali, se tem potom prav toplo zahvaljujem. — Janko Žirovnik.

— **Službena 50letnica in odlikovanje Janka Žirovnika.** Kdo ga ne pozna našega g. Žirovnika? Ni ga tovariša in skoro ne otroka, tako se je razširil po svojih narodnih pesmih med narod. Življenje je žrtvoval narodu in našemu stanu. Še vedno je aktiven in skoro si upamo trditi, da je zadnji v našem stanu, ki obhaja svojo službeno 50letnico. Tovariš Žirovnik je mnogo prestal v klerikalni dobi; bil je odlična napredna korenina, vnet in spreten narodno-prosveten podoben delavec. Posebno velike so njegove zasluge za razširjenje narodnih pesmi med narod, ki jih je izdal v večjih izdajah v korist Učiteljskega konvikta. Plačila od naroda ne bo prejel, a v veliko zadoščenje mu je lahko, da sam gleda uspehe svojega dela. Dne 5. t. m. mu je priredil njegov »zbor« pri »Slepem Janezu« proslavo službene 50letnice in hkrati proslavo odlikovanja z redom Sv. Save. Zbrala se je tam Glasbena Matica, zbrali so se tovariši, žal le, da radi istočasnega kongresa ne v takem številu, kakor je to Žirovnik zaslužil. Vendar je bila proslava pristrčna. V imenu zbora je izročil gosp. Pipan jubilarntu častno diplomu, delo akademičnega slikarja M. Gasparija. Na drugem mestu prinašamo zahvalo našega jubilarnta svojim čestilcem, hkrati pa kličemo: Bog živi Janka Žirovnika še mnogo let v naši sredi!

— **Inšpektor Fr. Vajda v ministrstvu prosvete v Beogradu** je imenovan na vojno akademijo v Gružu. Kakor na eni strani pozdravljamo to imenovanje iz osebnih razlogov do g. prof. Vajde, ki je doprinal tekem svojega pridelenja v ministrstvu velike žrtve v interesu naše narodne in državne stvari, tako moramo na drugi strani obžalovati, da ga izgubimo na sedanjem mestu. V inšpektorju g. Vajdi je imelo slovensko šolstvo in učiteljstvo — ne samo srednješolsko, temveč tudi ostalo — svojega izrednega zastopnika, ki ni samo kot vzoren administrativni delavec, temveč tudi kot priznan šolnik in pedagog vršil svojo nalogo. Slovensko šolstvo in učiteljstvo mu je dolžno mnogo hvale in prepričan naj bo g. inšpektor, da mu ohranimo svoje simpatije tudi na novem mestu vsi, ki poznamo njegovo delovanje.

— **Slovenski inšpektor v ministrstvu prosvete** je g. dr. Janko Lokar, dose-daj gimnazijski ravnatelj v Murski Soboti. Znaprej naj se torej nikdo več ne obrača na dosedanjega inšpektorja prof. F. Vajdo.

— **Jugoslovenska akademija znanosti in umjetnosti u Zagrebu** javlja tužno vijest, da je posljednji od osnivača i prvih pravih njezinih članova, nestor slavenske filologije dr. Vatroslav Jagić nočas u 86. godini života umro u Beču. Mrtvo tijelo zaslužnoga pokojnika prevest će se u njegov zavičaj u Varaždin i ondje sahraniti u porodičnoj grobnici. Veliki pokojnik, dika i ponos hrvatskoga naroda i svega slavenskoga svijeta, počivao mirno u rodnoj zemlji! — U Zagrebu, dne 5. avgusta 1923.

— **Kakor nam poročajo je dobil dr. Franjo Žgeč** eno od državnih mest za študij naših državljanov v inozemstvu in podje v Pariz. Dr. Žgeč je našemu delu učiteljstva dobro poznan iz letošnje pokrajinske skupščine v Ptuj. Njegovo delo »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda«, ki je odlikovano s sveto-

savsko nagrado Nj. Vel. je založilo Pov. UJU v Ljubljani in ga prejme učiteljstvo v pričetku šolskega leta potom okrajnih učiteljskih društev. Dr. Žgeč se namrava tudi izven domovine posvetiti v prvi vrsti pedagogiki.

Obrambni vestnik.

—ob »Slovenec« je skušal z otročiji dovtipi zbrisati velik utis, ki ga je napravil učiteljski kongres na javnost v Ljubljani. Zamolčal je popolnoma, da je kongres pozdravil tudi v imenu občinskega sveta g. Pirc, ki je govoril na kongresu vse drugače nego piše »Slovenec«; povdarjal pa je, da ni bilo iz Hrvatske Radičevih učiteljev v Ljubljano. Ako je že stranka SLS tako zaslepljena, da še vedno pričakuje pomoči od Radiča, smo pa prepričani, da ni tako omejenega Slomškarija, ki bi imel še kaj zaupanja do tega komedijanta, ki ne zna drugega, kakor izpodkopavati ugled državi. To naj si zapomni tudi »Slovenec« kvaražugon.

—ob »Učiteljski list« je nasedel nekemu širokoustnemu frazerju, ki je stresel svoj žolč in omlatil vse naokrog v stanovskem glasilu naših neodrešenih tovarišev. Menda poročevalcu pritiska vročina na možgane, da je videl v Ptuj položaj in stvari, ki jih ni bilo. »Učiteljskemu listu« svetujemo več previdnosti glede presoje dopisov »iz Slovenije« in več takta, da se ne bo vmešaval v zadeve, ki ga ne tičejo. Zdraharjev imamo že doma dovolj, jim ni potreba še podpore tudi od zunaj — da bi le imeli tudi toliko delavcev, kolikor imamo širokoustnežev. — »Argusu« svetujemo, da prečita samo zadnja dva napada »Slovenca«, ki jih je prinesel po našem kongresu in bo uvidel, da ni mogoče iti v vode, v katere bi on rad zaplaval. Če mu ni všeč...

—ob **Nesramna laž.** »Slovenec« je po kongresu poročal, da je družba jugoslov. učit. v Klemenčičevi gostilni na Bledu bila in ni plačala. Informirali smo se na merodajnem mestu in izvedeli, da je »Slovenčeva« notica izmišljena laž in podlo natolcevanje. Notica dovoljno kvalificira tudi »Slovenčeve« urednike.

Učiteljski pravnik.

—Š Vsi oni, ki nimajo stalne službe. Višji šolski svet pozivlje z ozirom na odlok pokrajinske uprave oddelka za prosveto in vere z dne 27. dec. 1921, št. 6824, vse one učne osebe brez stalnega učnega službenega mesta, ki že imajo zrelostni izpit ter jih je pristojna okrajna (mestna) šolska oblast razrešila od službe na dosedanjem začasnem učnem mestu, naj se prijavijo v službo sklicujoč se na ta odlok pri okr. šolskih svetih v področju okrajnega glavarstva v Brežicah, Črnomlju, Konjicah, Ljutomeru, Mariboru, Slovenjgradcu, predvsem pa pri okrajnem glavarstvu (šolskemu oddelku v Murski Soboti). Vsaka zgoraj omenjena učna oseba mora prijavo vložiti do 25. avgusta t. l., in sicer vsaj pri treh navedenih okr. šolskih oblastih, če že nima zagotovila za določeno učno mesto v kateremkoli izmed omenjenih krajev. V prijavah mora navesti vse tri okraje, za katere se je prijavila. Višji šolski svet bo smatral, da je učna oseba, ki se ne izkaže 1. oktobra t. l., da je službo že nastopila, izstopila iz šolske službe s posledicami §§ 15. in 18. naredbe bivše deželne vlade z dne 14. februarja 1919, št. 361 Ur. l.; njeno mesto bo v staležu zasedel z drugo učno osebo. Prizadete učne osebe se opozarjajo, da bi se smatrala odklonitev po okr. šolski oblasti določenega učnega mesta za izstop iz učiteljske službe z zgoraj navedenimi posledicami. Ako bo morda prejela učna oseba pomotoma dekret od več okr. šolskih oblastev, velja brezpogojno oni s prejšnjim datumom. V dvomljivih primerih bo določil mesto višji šolski svet. Ta razglas naj vzamejo na znanje tudi one zgoraj omenjene učne osebe, ki bi morda ne prejele še posebnega obvestila od pristojne okr. šolske oblasti. Potni stroški na novo učno mesto se povrnejo. — Predsednik: dr. Stanko Bevk s. r.

—Š **Stanarina in ogrev.** Podpisani sem vložil na višji šolski svet v Ljubljani prošnjo, da mi isti nakaže vse prejemke po čl. 33. in 88. zakona o narodnih šolah z dne 23. julija 1919. torej tudi ogrev in stanarino oziroma pove, kdo mi naj plača isto. Na mojo prošnjo sem dobil sledeči odgovor: Višji šolski svet v Ljubljani naročuje z odlokom z dne 9. marca 1923, št. 1606 sledeče: Učitelj S. P. v Ljubčani pri Celju se naj obrne radi stanovanja in ogreva na krajni šolski svet v Ljubčani. Morebitne spore naj reši v 1. stopnji okrajni šolski svet. Opozarja

se pri tem na to, da ni izdalo ministrstvo prosvete naredbe, s katero bi razširilo doočila zakona z dne 19. aprila 1904 na vso kraljevino kakor to predvideva čl. 88. zakona z dne 23. julija 1919, št. 643 »Urad. l.«. Zato ni mogoče se sklicevati na omenjeni člen. Samo za čas od 1. avgusta 1922 dalje določa čl. 299. finančnega zakona z dne 31. julija 1922, št. 324 »Ur. l.«, da morajo nositi stroške za stanovanje in ogrev učiteljstva prizadete občine, dokler se ne plačuje stanarina po zakonu o draginskih dokladah. Po tem odloku nam morajo plačati kraj. šolski sveti s 1. avgustom 1922 dalje stanarino in ogrev. To v vednost tovarišem! — Petrovič.

Naša gospodarska organizacija.

—g **Članarina in darila za Učiteljski konvikt.** Okrajni šolski svet v Kranju je poslal vsled sklepa prizadetega učiteljstva na okrajni učiteljski konferenci dne 23. julija 1923 v Kranju znesek 85 Din (osemdesetpet) kot obresti od denarja, ki ga je zbiral od imenovanega učiteljstva, ki je naročevalo sladkor po znižani ceni. — Hvala!

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevske zbori.

—do **Deška osnovna šola** Studenci pri Mariboru je imela v soboto, 16. junija v prostorni telovadnici Sokolskega doma s svojimi učenci šolsko prireditev. Igrala se je dvodejanka »Škrati«, kateri je sledil telovadni in pevske nastop dečkov. Prireditev je bila prav dobro obiskana in je dosegla prav dober moralni in gmotni uspeh.

—do **Šolski oder.** Na šolskem odru v Cirkovcah je 10. junija priredilo učiteljstvo z domačimi igralci igro »Revček Andrejček«.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lu **Pragmatika.** V zadevi službene pragmatike se obrača več naših članov radi informacij na nas. Odgovarjamo vsem tem in drugim, da o pragmatiki, sprejeti v narodni skupščini, nočemo in ne moremo poročati vse dotlej, dokler ni obnarodovana v »Službenih Novinah«, ki jo priobčijo v kratkem, ker nočemo nasesti vestem dnevnih listov, kar se, žal, večkrat zgodi in pozneje izkaže kot popolna neresnica.

—lu **Trbovlje: »Umetniška razstava bratov Kraljev«.** Vaš članek je bil sicer že postavljen za drugo slavnostno število ob kongresu, je pa moral radi tega prostora zadnji hip izpasti.

—lu **G. R. M.: Prihodnjik.** Kako glede uvodnih vrstic?

—lu **Druge prosimo potrpljenja,** če je zopet moralo kaj izostati.

—lu **Poročevalce o šol. odrih opozarjamo,** da je bil sprejet na pokr. skup. v Ptuj sledeč sklep: Poročanje o »šol. odrih« v časopisje: Okrajna učiteljska društva naj delujejo pri svojih članih na to, da bodo poročevalci o prireditvah šolskih odrov poročali Učit. tov. popolnoma na kratko, zgolj vzpored v informacijo

drugim delavcem na nar. prosvetnem polju v svrhu izbire iger in nastopov in v svrhu statističnega pregleda. Pač pa odsek odobrava to delovanje, želi da se čimbolj razširi in da bi bila ta poročila obvezna za vse, ki prirede kak tak nastop. — Priporoča se posebno, da se naprosi kakega lajka, ki bo poročal o prireditvi tudi v dnevno časopisje.

—lu **Književne vesti in ocene** so morale ostati za prihodnjo številko.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrunkelj. Last in zaš. UJU — poverjen. Ljubljana.

Obče znana restavracija

pri

„Novem svetu“

na Gosposvetski cesti št. 14,

v Ljubljani

priporoča se p. n. učiteljstvu za poset,

Ivanka Gorše

restavraterka.

ŽIKO

Pokusite - - - - - ŽIKO - - in se prepričajte, da ni okusnejše kave. Popolnoma nado-mešča pravo kavo, zato je tudi najcenejša. Dobi se v vseh boljših trgovinah. Prijatelji nekdanje Vydrovke jo lahko naroče tudi direktno po povzetju najmanj 5 kg. **Pražarna „Žika“, d. z o. z.** Ljubljana, Rožna dolina.

... Pošljite nemudoma zopet 5 kg Žike. Ker je kuhinja par dni brez nje, je vse narobe. M. P. Bled, 27. 7. 1923.

... Žike smo se tako privadili, da ne potrebujemo nobene druge kave ... F. H. naduč. Svečina, 2. 5. 1923.

... Žika je res takšna, kakor je bila svoj čas Vydrovka, zato mi pošljite zopet 5 kg ... I. S. Rečica, 3. 6. 1923.

V korist „Jugoslovenske Matice“!

„IDES“ Prašek za črnilo

razstopljiv v mrzli vodi, prekaša vse tu- in inozemske izdelke in tekoče ekstrate!

„IDES“ Črnilo v obliki papirja za uradnike in učence. Za več kot 100% cenejši kakor tekoče črnilo!

„IDES“ Antracen in kovinasta črnila. — Zahtevajte vzorce in cenike kateri, se pošiljajo brezplačno.

„IDES“ tvornica kem. izdelkov Tacen pri Ljubljani

Priporočamo tvrdko

Josip Petelinc

Ljubljana,

Sv. Petra nasip 7.

Cene zmerne!

Postrežba točna!

Najboljši šivalni stroji „GRITZNER“ v vseh opremah in sistemih, olje, igle, posamezni deli za šivalne stroje in kolesa, pnevmatika. Galanterije, modno blago, čipke, vezene, gumbi, bombaži, I. M. C. prejica, pletenine, milo, jedilno orodje: alpaka, aluminium, palice in sploh vse potrebščine za šivilje, krojače črevljarje in sedlarje na malo in veliko. (Za šole znižane cene).

Potrti globoke žalosti naznanjamo tužno vest, da je naša zlata, predobra in nenadomestljiva mama, stara mamica, tašča, teta in svakinja, gospa

Franja Lunder roj. Govekarjeva

nadučiteljeva vdova

danes dne 14. avgusta po dolgotrajni, mukepolni bolezni, previdena s sv. zakramenti za umirajoče, mirno v Bogu zaspala.

Pogreb nepozabne pokojnice se vrši v četrtek, 16. avg. 1923, ob pol 5. popoldne iz hiše žalosti, Kongresni trg 5, na pokopališče na Viču, kjer se položi v grob pokojnega soproga.

Pokojnico priporočamo v molitev in blag spomin.

Ljubljana, dne 14. avgusta 1923.

Zalujoče rodbine:

Lundrova. Tomšičeva. Stresova in Dostalova.